

POZDRAVNI NAGOVOR NA USTANOVNI SKUPŠČINI DRUŠTVA ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE

THE OPENNING SPEECH ON THE FOUNDING ASSEMBLY OF THE BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

Drage kolegice in kolegi, spoštovani gostje!

Leta 1969, torej pred 10 leti, je v slovenskem poljudnoznanstvenem časopisu *Proteus* izšel prispevek neznanega opazovalca ptic, ki je poročal o najdbi redke podvrste nekega sibirskega drozga v Sloveniji. Ta drozg ni bil ne ubit ne ujet niti ne fotografiran, pa vendar so uredniki Proteusa vzeli to amatersko novico povsem zares in objavili ta prispevek, ki je potem v strokovni literaturi še dolgo buril duhove. Vprašali boste, zakaj neki pripisujem temu komaj opaznemu dogodku zdaj naenkrat zgodovinske razsežnosti? Ta drozg je bil, korektno ali nekorektno, kakorkoli že, determiniran na podlagi slovitega Petersonovega priročnika za opazovanje in določanje ptic prosto v naravi. Na razvoj ornitologije v Sloveniji je namreč usodno vplivala ravno takšna metodologija določanja opazovanih vrst. Kajpak ni ostalo le pri Petersonu, za primerjavo in kontrolo smo segali tudi po drugih, podobnih tujih priročnikih z barvnimi slikami ali fotografijami, dokler nismo v zadnjem času priča izidu prvih tovrstnih izdaj domačih avtorjev.

Drugi, po mojem mnenju korenit poseg v tradicionalno tičarsko miselnost na Slovenskem, je bil opravljen pri zaznamovanju ptic s prehodom od lova z limanicami na lov z mrežami. Kot bi se nam odprl nov svet, smo v znani pokrajini nenadoma pričeli odkrivati dotlej neznane obraze. V postavljene mreže so se lovile vrste, ki jih do tedaj nismo niti poznali, ali pa smo znane vrste ujeli v povsem nepričakovanih prebivališčih. To pasivno tehnologijo lova smo sčasoma še izboljšali s pomočjo ptičjih glasov, posnetih na magnetofonski trak.

Tretja metodološko pomembna novotarija v živem pristopu k pticam, je bilo fotografiranje ptic, zlasti na gnezdu, kar je omogočalo opazovanje prizorov dotlej znanih le iz Walt Disneyev filmov, doma za hišo ali ob potoku.

Toda kljub opazovanju in določanju ptic s priročnikom v roki ostaja nacionalna naravoslovna kultura praznih rok, če si nedeljski opazovalec ne zapiše kraja in datuma opazovanja. Medtem, ko so si drugi, ne samo veliki narodi, s favni-stičnimi podatki bogatili svoje poljudno znanstvene zakladnice, so se opazovanja naših srčnih mož kot prividi izgubljala v gostilniškem ozračju.

In kaj nam pomaga še tako velik in presenetljiv z mrežami zajet ulov, če pa smo pri tem z eno roko podirali to, kar smo z drugo postorili? Ujete ptice največkrat samo obročamo, ne da bi skušali o primerku, ki ga držimo v roki, zbrati kar največ, ali pa vsaj nekaj sistematično selekcioniranih biometričnih in drugih podatkov. Vsa sodobna, na količinskih podatkih temelječa znanost o pticah, črpa svojo moč in prepričljivost ravno iz serij med seboj primerljivih podatkov, zbranih med drugimi tudi pri popisu žive ptice v roki.

In končno, če se že znamo približati ptici na gnezdu na tisto nedopovedljivo razdaljo onstran prirojenega strahu, kjer nas krmeča ptica gosti v svojem boju za obstanek, se nam zopet ponuja enkratna priložnost kvantificirati naša opazanja in jih s primerno interpretacijo biološko smiselno ovrednotiti.

Da bi naše opazovanje ptic ne bilo le kratkočasno uživanje, naše obročkanje le privlačen šport in naše fotografiranje le strastna igra, smo se danes tukaj sestali. Vsa ta naša dejanja naj si bodo še tako srčna in duha pomirjajoča

1. Pomenek (od desne proti levi): dr. S. Matvejev, častni član društva, J. Gregori, predsednik društva in I. Geister, urednik glasila (M. Aljančič)

2. During a conversation (from right to left): dr. S. Matvejev, the honourable member of the association, J. Gregori, the president of the association, and I. Geister, editor of the journal (M. Aljančič)

skušajmo osmisiliti za skupen smoter: zbiranje favnističnih podatkov in prevrednotenje naših z antropocentrizmom obremenjenih pogledov na naravo.

Osnova za zbiranje favnističnih podatkov je vsekakor poznavanje ptic. Tu imamo, kot rečeno, že nekaj tradicije, še lepše možnosti se nam ponujajo v prihodnje. Organizirani kot društvo bomo lahko pripravljali intenzivne tečaje za določanje vrst prosto v naravi in v roki. S pomočjo mednarodno standardiziranih obrazcev, namenjeni amaterskemu delu na terenu, bomo lahko načrtno izvajali različne biomeetrične in golitvene raziskave. Na zoogeografskem področju pa bomo lahko sistematično preverjali krajevno in časovno pojavljanje selivk in po nekajletnih poskusih množično kartirali v Sloveniji vrste, ki gnezdijo in prezimujejo.

2. Ustanovna skupščina, Ljubljana 8.12.1979 (M. Aljančič)

2. Founding assembly, Ljubljana 8.12.1979 (M. Aljančič)

Za obdelavo in interpretacijo zbranih favnističnih, biometričnih in goličvenih podatkov je potrebna znanstveno raziskovalna dejavnost, ki jo kot društvo veliko lažje in učinkoviteje realiziramo preko Raziskovalne skupnosti. Zlasti še, ker imamo opraviti z za naš nacionalni ugled in evropsko sodelovanje tako pomembnimi mednarodnimi projekti, kot je ornitološki atlas.

Vse to rojenje favnistične dejavnosti na Slovenskem v zadnjih nekaj letih vse glasneje išče matico, okrog katere bi se v grozdu zbiral vši, zdaj po vsemogočih predalih raztreseni terenski podatki. Takšna ažurna in živahna izmenjava podatkov bi dala našemu delu nov impulz in možnosti za hitrejšo realizacijo pobud v zvezi z delom na terenu. Ta matica naj bi bilo društveno glasilo *Acrocephalus*. To bi bilo, če izvzamemo v letu 1933 izšlo prvo in edino številko Izvestij ornitološkega observatorija v Ljubljani, prvo periodično ornitološko glasilo na Slovenskem. Rodovno ime trstnic *Acrocephalus* simbolizira delovno in problemsko zasnovno glasila, saj so trstnice, če upoštevamo težavnost determinacije, ekološko izolacijo in akutno ogroženost biotopa, za raziskovanje zelo privlačen rod ptic.

Novo ustanovljeno Društvo SR Slovenije za opazovanje in proučevanje ptic naj bi vključevalo profesionalne in množične amaterske opazovalce iz vse Slovenije. Sodelovali naj bi s sorodnimi društvi in znanstveno raziskovalnimi institucijami. Želimo, da se zveza med Kostodiatom za ornitologijo pri Prirodoslovnem muzeju Slovenije in novo ustanovljenim društvtom kljub pretrgani popkovini, ne bi prekinila.

Naj na koncu v imenu iniciativnega odbora društva in glasila, ki ju danes ustavljamo, zaželim srečen porod in dolgo življenje!

V Naklem, 6.12.1979

Iztok Geister

SKRIVNOSTNA FOTOGRAFIJA 1 MISTERY PHOTOGRAPH 1

3. Katera vrsta je to? (D.Šere)
Rešitev v naslednji številki.
3. What is this species? (D.Šere)
Solution in the next issue.

